

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring av 105 § lagen om allmän sjukförsäkring.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 126 i första kammaren av fru *Sjöström-Bengtsson* och herr *Nyström* samt nr 147 i andra kammaren av fröken *Bergegren m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville begära en sådan ändring av 105 § lagen om allmän sjukförsäkring att fordran, som inestår hos allmän sjukkassa, må kunna tagas i mät för gäldande av oguldet underhållsbidrag till försäkringstagarens familj».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 147.

Gällande rätt m. m.

Rätten att verkställa utmätning i avlöning, pension eller livränta är av sociala skäl underkastad vissa legala inskränkningar. Enligt 67 § *utsökningslagen* må sålunda gäldenärs inestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning eller inestående pension å rikets stat icke utmätas förr än gäldenären är berättigad att lyfta avlöningen eller pensionen. Vad sålunda stadgats om pension å rikets stat skall i viss utsträckning gälla också i fråga om annan pension eller livränta. I fråga om viss utmätningfrihet för pension eller livränta som utgår på grund av försäkring hänvisas i 67 § *utsökningslagen* till vad därom stadgas i lagen om försäkringsavtal. Vidare föreskrives i nämnda paragraf, att om det eljest i lag eller författning är stadgat, att viss egendom ej må utmätas, det skall lända till efteri ättelse. Med denna bestämmelse åsyftas ett stort antal i den moderna sociallagstiftningen meddelade förbud mot utmätning. Ett av dessa utmätningförbud avser fordran å sjukhjälp, som inestår hos allmän sjukkassa, och återfinnes i 105 § *sjukförsäkringslagen*. En motsvarande bestämmelse gäller enligt 123 § *lagen om försäkringsavtal* fordran, som på grund av olycksfalls- eller sjukförsäkring inestår hos försäkringsgivare.

I samband med införandet av lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap tillkom lagen samma dag om införsel i avlöning, pension eller liv-

ränta, i det följande benämnd *införsellagen*. Genom denna lag infördes möjlighet att erhålla införsel för uttagande av vissa familjerättsliga underhållsbidrag. Föremål för införsel är enligt 1 § den underhållsskyldige tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning. Härmed jämställs emellertid jämlikt 19 § pension eller livränta, även om denna enligt lag eller Konungens förordnande är undantagen från utmätning för gäld. Införsel begäres hos utmätningssmannen, som har att hos arbetsgivare eller myndighet söka inhämta upplysning angående de omständigheter, vilka kan vara av betydelse vid prövning av ansöknings. Beviljas införsel, har utmätningssmannen att bestämma ett visst belopp av varje särskild avlöningspost, vilket skall förbehållas den underhållsskyldige. Denne skall få behålla vad som behövs för underhåll åt honom själv, hans make, oförsörjda barn och adoptivbarn, som ej åtnjuter underhållsbidrag av honom. Hänsyn bör tagas även till annan inkomst, som den underhållsskyldige eller hans familjemedlemmar kan ha utöver den lön, som är föremål för införsel. Innehållande får endast ske i den mån lönebeloppet överskjuter vad som erfordras för den underhållsskyldiges och hans familjs uppehälle. Utmätningssmannen har vidare att bestämma ett belopp, som av uppkommande överskott skall innehållas till gäldande av införselfordran. Detta belopp kan, med hänsyn till den underhållsskyldige åliggande hyresbetalning eller andra särskilda omständigheter, bestämmas till olika belopp för särskilda avlöningstillfällen inom viss tidsperiod. Yppas, efter det förordnande om införsel givits, anledning till jämkning i de därvid meddelade bestämmelserna, äger utmätningssmannen utan hinder av det förra beslutet förordna om sådan jämkning. Sedan införsel beviljats, åligger det arbetsgivaren att innehålla lön i enlighet med införselbeslutet samt att å särskilda tider med posten översända innehållna belopp till utmätningssmannen. Lagen äger tillämpning jämväl å vissa bidrag till fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd. — Genom lag den 31 december 1918 utvidgades införselinstitutet till att omfatta jämväl oguldna utskylder eller allmänna avgifter jämte stadgad restavgift. Som skäl för utsträckningen av införselinstitutets användningsområde anfördes, att indrivningen av skatter med dåvarande exekutiva bestämmelser vore förenade med avsevärda svårigheter. Det praktiska behovet av att underlätta indrivningen av skatter borde därför tillgodoses genom att möjlighet bereddades att uttaga skatter även i icke förfallen avlöning. Ovan omnämnda bestämmelser rörande införsel för underhållsbidrag skall jämväl tillämpas å införsel för utskylder och allmänna avgifter. Enligt 21 § skall dock beträffande sådan införsel gälla vissa särbestämmelser. Sålunda stadgas bl. a. att, sedan tre år förflutit efter det utskylder eller allmänna avgifter förfallit till betalning, införsel ej må beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning. — I samband med införande av nya regler om verkställighet av bötesstraff år 1937 utvidgades införselinstitutets tillämpningsområde ytterligare till att även omfatta böter och viten.

Enligt lagen om allmän sjukförsäkring gäller med avseende å sjukpenningförsäkringen bland annat följande. De sjukkasmedlemmar, som har en årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1 200 kr., är tillförsäkrade grundsjukpenning med 3 kr. om dagen. Därjämte är vissa kvinnor grundsjukpenningförsäkrade, trots att deras årsinkomst av förvärvsarbete ej uppgår till detta belopp. Varje medlem, som har en årsinkomst av tjänst om minst 1 800 kr., är dessutom obligatoriskt försäkrad för tilläggssjukpenning, som till storleken bestämmes av vederbörandes inkomst av tjänst. I fråga om tilläggssjukpenningen gäller ett system med tolv sjukpenningklasser (klasserna 2—13) och sjukpenningbelopp om lägst 1 kr. i klass 2 vid en årsinkomst av tjänst om högst 2 400 kr. och högst 17 kr. i klass 13 vid en årsinkomst av tjänst om 14 000 kr. och därutöver. I klasserna 4—13 nedsättes tilläggssjukpenningen efter de första 90 dagarna av en sjukperiod för vilka sjukpenning utgått. Efter denna tid är den högsta tilläggssjukpenningen 9 kr. Har sjukpenningförsäkrad hemmavarande barn, som är sjukvårdsförsäkrat såsom barn till honom, utgår barntillägg å grundsjukpenningen. Har sjukförsäkrad annat barn, som icke uppnått den ålder varmed följer sjukförsäkringsplikt, erhåller han likaledes barntillägg, därest han är underhållsskyldig gentemot barnet och styrker att underhållsskyldigheten fullgöres. Barntiläggets storlek varierar mellan 1 och 3 kr. i förhållande till antalet barn. För tid, då sjukpenningförsäkrad åtnjuter sjukhusvård, utgår i stället för sjukpenning s. k. hempenning, vilken i princip är 3 kr. lägre än sjukpenningen.

Sjukpenning är skattefri.

Frågans tidigare behandling

I förslaget till införsellagen diskuterade lagberedningen, huruvida inte införsel borde medgivas även i åtskilliga med pension och livränta besläktade inkomster, särskilt i sjukhjälp. Beredningen föreslog dock icke några bestämmelser därom, under motivering dels att de belopp som på grund därav skulle kunna uttagas antagligen bleve ytterst obetydliga men bestämmelsernas tillämpning i många fall skulle vara förenad med icke ringa svårigheter, dels ock att sjukhjälp i regel endast utgår under kortare tid.

Riksdagens revisorer påtalade i sin berättelse till 1944 års riksdag att införsel icke kunde ske i sjukpenning. Efter att ha belyst detta förhållande med vissa exempel uttalade revisorerna bl. a.:

Revisorerna äro väl medvetna om betydelsen av att sjukpenning som regel verkligen tillfaller den sjuke såsom hjälp under hans sjukdom och att den till följd härav bör undanhållas den sjukas borgenärer. Skyddet bör emellertid icke bereda den sjuke möjlighet att åsidosätta sin lagstadgade underhållsskyldighet i de fall han utan olägenhet bör kunna fullgöra denna. I sådana fall bör införsel i sjukpenning kunna ske.

Vid införsel förbehålles emellertid den betalningsskyldige visst belopp per vecka eller månad för sitt eget uppehälle. Detta belopp torde ofta — utom vid sjukhusvistelse — uppgå till eller överstiga sjukpenningen, varför någon införsel icke kan komma till stånd. — — —

Riksdagen anhöll i anledning av revisorernas berättelse i sin *skrivelse nr 455 år 1944*, att Kungl. Maj:t ville låta ta under övervägande frågan om införsel i sjukpenning. I skrivelsen anförde riksdagen bl. a.:

Enligt riksdagens mening måste det betraktas som mindre tillfredsställande, att en person går fri från sin underhållsplikt till följd av att möjlighet till införsel i sjukpenning icke finnes. Tillräckligt bärande skäl torde knappast föreligga för att sjukpenning principiellt skall vara undantagen från sådana inkomster, i vilka införsel kan äga rum. I det fall då den sjukpenningsberättigade åsidosätter honom åvilande underhållsskyldighet, oaktat han utan olägenhet kan fullgöra densamma, anser riksdagen i likhet med revisorerna, att införsel i sjukpenning bör kunna medgivas. De olägenheter i administrativt hänseende, som en lagändring på detta område skulle kunna medföra, synas riksdagen icke böra tillmätas alltför stor betydelse. — — —

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 september 1957 har tillkallats en särskild *utredningsman för förberedande översyn av utsökningslagen och därmed sammanhängande lagstiftning*. Enligt direktiven skall den förberedande översynen ta sikte på att kartlägga problemen och planlägga en reform av hela utsökningsrätten. Vidare har åt utredningsmannen uppdragits att, i den mån det under arbetets gång visar sig att vissa spörsmål är av sådan beskaffenhet att de tränger till omedelbar lösning, göra dylika frågor till föremål för separat behandling samt utarbeta och framlägga förslag till erforderliga lagändringar.

Riksdagens ovan anmärkta skrivelse har den 20 september 1957 i förevarande del överlämnats till utredningsmannen.

Utskottet

I motionerna föreslås en sådan ändring av 105 § lagen om allmän sjukförsäkring, att fordran, som inestår hos allmän sjukkassa, må kunna tagas i mät för gäldande av oguldet underhållsbidrag till vederbörandes familj. Motionärerna gör gällande att nämnda stadgande bl. a. skulle innebära, att införsel icke må äga rum i dylik fordran. Härigenom kan, framhåller motionärerna, en man, som genom domstols beslut är skyldig erlægga underhållsbidrag till hustru och barn, undandra sig sin underhållsplikt under tid han är sjukskriven.

Såsom motionärerna framhåller, kan för närvarande införsel icke ske i fordran på sjukhjälp. Detta beror dock icke på det i 105 § sjukförsäkringslagen stadgade utmätningförbudet utan följer av att införsellagen icke innehåller några bestämmelser om införsel i sjukhjälp.

Frågan om införande av bestämmelser om införsel i sjukhjälp är för närvarande föremål för behandling av den år 1957 tillkallade särskilde utredningsman, som har att verkställa en förberedande översyn av utskönningslagen och därmed sammanhängande lagstiftning. I nämnda utredningsuppdrag ingår även spörsmålet om vilka fordringar som skall vara fria från utmätning. Vid angivna förhållanden samt då de belopp, som skulle kunna tänkas utgå genom införsel eller utmätning i rätt till sjukhjälp, får anses såsom förhållandevis obetydliga, finner utskottet ej skäl att nu föreslå någon åtgärd i anledning av motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motioner, I: 126 och II: 147, icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1958

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Axel E. Svensson, Sunne*, fru Carlqvist, fru Svenson, herr Mannerskantz*, fru Hamrin-Thorell* och herr Magnusson*;

från a n d r a kammaren: herr Lundberg, fru Ekendahl*, herr Carlsson i Bakeröd, fröken Höjer, fröken Wetterström, herrar Johansson i Södertälje, Königson* och Svensson i Kungälv*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.